

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»
Ректори Муассисаи таълимии
байнидавлатии таҳсилоти олии
касбии «Донишгоҳи (Славянии)
Россия ва Тоҷикистон», доктори
илмҳои иқтисодӣ, профессор.

«19» «03» соли 2025

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Иноятзода Афрӯза Ислом дар мавзӯи «Баррасии судии парвандаҳои ҷиноятӣ дар ғоибии судшаванда: масъалаҳои назария, танзими ҳуқуқӣ ва амалия», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.09 – Ҳуқуқи муҳофизаи ҷиноятӣ.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Диссертатсияи Иноятзода Афрӯза Ислом дар мавзӯи «Баррасии судии парвандаҳои ҷиноятӣ дар ғоибии судшаванда: масъалаҳои назария, танзими ҳуқуқӣ ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.09 - Ҳуқуқи муҳофизаи ҷиноятӣ, ки аз рӯйи он ба шӯрои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7 январи соли 2022, таҳти №15/шд, ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мутобиқ мебошад.

Саҳми илмӣ доvtалаб дар ҳалли масъалаи илмӣ ё коркарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳаммияти он. Меъёрҳои конститутсионӣ бо дарназардошти арзишҳои афзалиятманд барои ташаккули институтҳои волоияти қонун дар Тоҷикистон шароити мусоиди ҳуқуқӣ фароҳам оварда, ба бунёди ҷомеаи одилона, низоми ҳуқуқи миллий ва муносибатҳои

сифатан нави миёни давлат ва шахс нигаронида шудаанд. Қонунгузории мурофиавии ҷиноятии ватанӣ муқаррароти конституциониро дар бораи ҳуқуқи ҳар як шахс ба ғимоя ва дастрасӣ ба адолати судӣ амалӣ намуда, онҳоро бо роҳи муқаррар намудани маҷмӯи муайяни кафолатҳои мурофиавӣ мушаххас мекунад. Аз ин ҷост, ки масъалаи танзими ҳуқуқӣ ва амалисозии воқеии кафолатҳои мурофиавии ҷиноятӣ нисбат ба айбдоршаванда ва судшаванда оид ба иштирок дар муҳокимаи судӣ аҳаммияти муҳимро касб намудааст.

Диссертант масоили мазкурро таҳлил намуда, қайд мекунад, ки: кафолати мурофиавӣ, пеш аз ҳама уҳдадории расмӣ давлат оид ба вучуд овардани шароити бозғатимод, умумихатмӣ ва тағйирнопазир барои амалишавии ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ равона карда шудааст. Меъёрҳои қонунгузории амалкунанда ғимоя гардидани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрвандро ба сифати мақсад ва вазифаи баамалбарории адолати судӣ пешбинӣ карда, иҷрои онро кафолат медиҳад (сах. 42 рисола). Дар идома аз ҷониби муаллиф таъкид мегардад, ки: «яке аз роҳҳои таъмини кафолатҳои мурофиавӣ ҳангоми пешбурди парвандаҳои ҷиноятӣ кафолати ғимояи ҳуқуқи гумонбаршуда, айбдоршаванда ва судшаванда, ҳуқуқи онҳо ба ғимояи судӣ тавассути баргузор намудани муҳокимаи ошкорои судӣ бо иштироки ҳатмии онҳо мебошад, ки тавассути қоидаҳои мурофиавӣ таъмин мегардад» (сах 44 рисола). Ҳамзамон муаллиф қайд менамояд, ки барои амалӣ шудани ҳуқуқҳои номбурда қонун ба судшаванда ҳамчун иштирокчии тарафи ғимоя кафолат додааст, ки манфиатҳои қонунии худро бо тамоми восита ва усулҳое, ки ҳилофи қонун нестанд, ғимоя кунад ва барои омодагӣ ба ғимоя ба қадри кофӣ вақт ва имконият дошта бошад. Меъёрҳои қонунгузории мурофиавии ҷиноятии амалкунанда мақомоти ваколатдори давлатии пешбурди парвандаҳои ҷиноятиро муаззаф намудааст, ҳуқуқу озодиҳои шахсро, ки дар муносибатҳои мурофиавии ҷиноятӣ иштирок

мекунад, ҳимоя намуда, баҳри таъмину татбиқи онҳо ва қонё гардонидани дархости қонуниашон чораҳои саривактӣ дида шавад.

Таҳқиқоти анҷомдодаи рисола навис Иноятзода Афрӯза Ислом ҷиҳати таъмини кафолатҳои мурофиавӣ нисбати иштирокчиёни муносибатҳои мурофиавӣ, аз он ҷумла нисбати айбдоршаванда, судшаванда ва иштироки онҳо дар ҳалли масъалаҳои мурофиавӣ равона карда шудааст. Роҳҳои таъмини онҳо дар ҳулосаҳои пешниҳод намудааш манзур мегардад.

Ҳамин тариқ, рисолаи муаллиф дорои наwgониҳо, ки дар аслияташ шубҳа нест, дар замони муосир мубрам ва муҳим арзёбӣ мешавад.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (бо нишон додани наwgонӣ, аҳаммияти илмӣ ва амалии онҳо), ки дар ҳал намудани мушкилоти назарӣ, танзими ҳуқуқӣ ва татбиқи он муҳим арзёбӣ мешавад, асос барои ба доwtалаб додани дараҷаи илмии дархостшаванда махсуб меёбад. Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир меёбад, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аввалин маротиба таҳлили илмии масъалаҳои ҳуқуқӣ ва амалӣ вобаста ба муҳокимаи судӣ дар ғойбии айбдоршаванда дар марҳилаҳои тосудӣ ва дар ғойбии судшаванда дар муҳокимаи судӣ баррасӣ шудани парвандаи ҷиноятӣ дар доираи меъёрҳои КМҶ ҚТ гузаронида шудааст.

Аз ҷониби рисола навис шарҳу маънидоди муаллифона оид ба муаммоҳои назариявӣ ва амалии мавзӯи таҳқиқот пешбарӣ гардида, дар асоси онҳо пешниҳодҳои коркард шудаанд, ки ба ҳалли вазифаҳои қайдгардида, ҳам дар сатҳи назариявӣ ва ҳам дар сатҳи амалӣ равона мешаванд. Навгонии таҳқиқот, инчунин бо он муайян мешавад, ки рисола навис назари муаллифонаи худро оид ба муаммоҳое, ки бо мақоми ҳуқуқии судшаванда дар доираи мурофиаи судии ҷиноятии ватанӣ алоқамандӣ доранд, шаклбандӣ намуда ва бо ҳамин мақсад ҷабҳаҳои ҷамъи истилоҳоти мавзӯи таҳқиқотро дақиқ мекунад.

Дар натиҷаи омӯзиш ва таҳлили муқоисавии адабиёти ҳуқуқӣ муаллиф истилоҳоти «мурофияи ғоибона» ва ё «пешбурди ғоибона»-ро маҳкум карда, манъ карда шудани истифодаи ифодаҳои гуногуни мафҳумҳои якхелаи мурофиявиро дар қонунгузории ватанӣ пешниҳод мекунад.

Бояд қайд намоем, ки диссертант дар доираи рисолаи мазкур на танҳо мафҳумҳо ва ғояҳои назариявии мавҷударо ғанӣ гардонидаст, балки асос, шарт ва тартиби баррасии судии парвандаҳои ҷиноятиро бе иштироки судшаванда пешниҳод намудааст, ки ҷиҳати тақмили қонунгузорӣ ва дар умум илми мурофияи ҷиноятӣ заминаи устувор мегузоранд. Сарфи назар аз сифат ва мазмуни баланди натиҷаҳои бадастомада, дар таҳқиқоти диссертатсионии мазкур, баъзе ҷиҳатҳоро ишора намудан мумкин аст, ки таҳлили амиқу асоснокро талаб менамоянд:

1. Муаллиф қайд менамояд, ки нисбати эҳёи ин таҷриба, ки қаблан дар м.м. 257, 258 КМЧ ҚШСТ (с.1961) пешбинӣ шуда буд ва дар қонунгузории ҷорӣ пешбинӣ шудани салоҳияти суд оид ба оғози парвандаи ҷиноятӣ, аз ҷумла ҷиҳатҳои мусбӣ ва паҳлуҳои баҳсноки онро дар эҷодиёти худ олимони ватанӣ мавриди муҳокима қарор додаанд (саҳифаи 95 диссертатсия). Андешаҳо ва мавқеи муаллифро меҳостем оиди ҳалли ин масъала зимни баррасии судии парвандаи ҷиноятӣ бе иштироки судшаванда дар қараёни муҳокимаи қор дониста бошем.

2. Дар рисола қайд шудааст, ки ғайр аз ҳолатҳои дар м. 280 КМЧ ҚТ пешбинӣ шуда, якҷанд асос ва шартҳои бе иштироки судшаванда баррасӣ ёфтани масъалаҳои мурофиявӣ дида мешаванд (саҳифаи 107 диссертатсия). Барои равшанӣ андохтан ба асос ва ҳолатҳои бе иштироки судшаванда баррасӣ ёфтани парвандаи ҷиноятӣ андешаҳои асосноки муаллиф мебоист мавриди муҳокима ва таҳлил қарор дода шаванд.

3. Дар қонунгузории ватанӣ “мурофияи ғоибона” пешбинӣ нашудааст, лекин имконияти баррасии парвандаи ҷиноятӣ бе иштироки

судшаванда танҳо дар ҳолатҳои истисноӣ раво доништа шудааст. Агар муҳокима бе иштироки судшаванда баргузор гардад, оё тағйир дода шудани вазъи судшаванда дар муҳокимаи судӣ муҳим аст? Оиди ин масъала андешаҳои муаллиф мебоист асоснок карда мешудаанд.

Бояд тазаккур дод, ки эродҳои баёншуда ба мазмуну мундариҷаи диссертатсия таъсири манфӣ нарасонида, арзиши илмӣ онро коста намегардонад.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия Иноятзода Афрӯза Ислон дар нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод менамояд, навгонии илмӣ диссертатсия, мақолаҳои илмӣ муаллиф, ки дар 12 мақолаи илмӣ инъикос шудаанд, аз ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд ва 6 мақолаи дигар маҷаллаву маҷмуаҳо ба таъъ расидаанд. Гузашта аз ин, муҳаққиқ дар робита ба ҷабҳаҳои муҳталифи мавзӯи диссертатсия дар як қатор семинарҳои конференсияҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ ба ҳайси маърузачӣ баромад намудааст. Аз ҷумла, дар Конференсияи илмӣ-назариявӣ байналмилалӣ дар мавзӯи «Ҳуқуқи инсон ва ҷаҳонишавӣ» – маъруза дар мавзӯи «Таҳлили назариявӣ ва ҳуқуқи муҳокимаи ошкорои парвандаи ҷиноятӣ» (10 декабри соли 2022); Конференсияи илмӣ-назариявӣ байналмилалӣ таҳти унвони «Терроризм ва экстремизм-хатар ба амнияти инсоният!» бахшида ба 30 солагии ДДҲБСТ ва 32 солгарди Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон» – маъруза дар мавзӯи Қоидаҳои муҳофизатӣ ҳангоми баррасии судии парвандаҳои ҷиноятӣ хусусияти экстремистӣ (ифротгарӣ)-дошта, 27 – 28 октябри соли 2023; Международной научно-практической конференция на тему: «Глобальные вызовы и научные решения»–доклад на тему: «Правовое положение обвиняемого (подсудимого) в уголовно-процессуальном законодательстве СНГ» (Калуга, 30 марта 2024 года); Конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Қаонуни ва рушди Тоҷикистони

соҳибистиклол» – маърӯза дар мавзуи «Маърифати ҳуқуқӣ дар дарк ва таъмини дастрас будани адолати судӣ» (ш. Хучанд, 5 майи соли 2024); Конференсияи илмӣ-амалии ҳайати профессорону омӯзгорон ва муҳаққиқони ҷавон таҳти унвони «Илму маориф дар пешрафти иқтисодию иҷтимоии давлати ҳуқукбунёд» ба ифтихори 35 солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Соли маърифати ҳуқуқӣ ва Рӯзи илми тоҷик, – маърӯза дар мавзуи «Муайян гардидани ҳолати ҳуқукии судшаванда дар қонунгузории мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (19 апрели соли 2024).

Автореферат ба мухтавои диссертатсия мутобиқат дорад. Дар автореферат натиҷаҳои асосии таҳқиқот, хусусан мазмуни мухтасари таҳлили кофии бобҳо ва зербобҳои диссертатсия дарҷ гардидааст.

Мутобиқати таҳассусии илмии довталаб ба дараҷаи илмӣ. Диссертатсияи Иноятзода Афрӯза Ислон ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд. Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи нафгонии илмии диссертатсионӣ, нуқтаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалӣ, мақолаҳои илмӣ ва маърӯзаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми мустақими муаллифро тасдиқ менамоянд. Гузашта аз ин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро собит менамояд.

Ҳамин тавр, Иноятзода Афрӯза Ислон сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.09 - Ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ мебошад.

Тақризи мазкур дар асоси муқаррароти мавҷуда, бахусус бандҳои 76, 77, 78, 79 ва 81 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо 8 тағйиру

иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, таҳия ва пешниҳод гардидааст.

Диссертатсия ва автореферати он дар семинари васеи илмӣ-назариявии кафедраи мурофиаи ҷиноятӣ ва криминалистикаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Дар семинар 13 нафар иштирок намуданд: «тарафдор» 13 нафар, «бетараф» нест. Протоколи семинари илмӣ - назариявӣ аз 14-уми марти соли 2025, таҳти №3.

Такризи муассисаи такриздиханда аз ҷониби Ҳамроев Шухратҷон Садирович – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ (аз рӯи ихтисосҳои 12.00.01 ва 12.00.03), декани факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон, профессори кафедраи мурофиаи ҷиноятӣ ва криминалистика омода шуда, дар маҷлиси кафедраи мурофиаи ҷиноятӣ ва криминалистикаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон муҳокима ва ҷонибдорӣ шудааст. Суратчаласаи кафедра аз 14 марти соли 2025, №3. Дар ҷаласаи кафедра аз 13 нафар иштирок доштанд: 13 нафар. Натиҷаи овоздихӣ: «тарафдор» – 13, «зид» – нест, «бетараф» – нест.

Раиси семинари васеи илмӣ-назариявӣ,
мудири кафедраи мурофиаи ҷиноятӣ
ва криминалистикаи факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон

Шукурова Н.А.

Ташхисгар, декани факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори
кафедраи мурофиаи ҷиноятӣ
ва криминалистика

Ҳамроев Ш.С.

Котиби чаласа, муаллими калони кафедраи
муурофияи ҷиноятӣ ва криминалистикаи
факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи
(Славянии) Россия ва Тоҷикистон

Назарзода Р.Г.

Имзои Н.А.Шукурова, Ш.С., Хамроев, Р.Г. Назарзода ро тасдиқ менамоям.
/Сардори Раёсати кадрҳои Донишгоҳи славянии
Россия-Тоҷикистон

Раҳимов А.А.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, к. М.Турсунзоде, 30. 734000,
Телефон: (992) 37 221-35-50
Факс: (992) 37 221-35-50
E-mail: p.rektora@mail.ru

17.03.2025.